

KUOPIO

Kaupunginjohtaja
Jarmo Pirhosen

talousarvioesitys 2023

10.10.2022 | materiaalit: kuopio.fi

Ennuste vuodelle 2022

Kaupungin talouden ennustetaan kuluvana vuonna toteutuvan noin 9,4 M€ talousarviota paremmin, jolloin alijäämää syntyy -6,4 M€ (talousarviossa -15,9 M€). Suurimpina riskitekijöinä ovat perusturvan palveluostot sekä erikoissairaanhoidon menokasvu, myös varhaiskasvatuksen palveluseleiden indeksitarkistus lisää kustannuksia. Vero- ja valtionosuustulojen arvioitu parempi kertymä kattaa ylitysriskit ja kääntää ennustetun alijäämän talousarviota pienemmäksi.

Kunta-alan palkkaratkaisun vaikutuksia kuluvana vuonna kompensoi osin lakkojen aikana säästyneet henkilöstömenot. Lisämäärärahojen tarve palvelualueilla arvioidaan syksyn kuluessa, sillä tilanteeseen vaikuttavat yhtä lailla työvoiman saatavuusongelmat, edelleen jatkuvat koronan hoidon menot, Ukrainan sodan vaikutus yleiseen taloustilanteeseen ja kustannustasoon.

Verotulojen ennustetaan toteutuvan 18,9 M€ talousarviota paremmin. Elokuun loppuun mennessä tilitetyt verot ovat 4,7 % kasvussa viime vuoteen verrattuna. Loppuvuoden kunnallisverotilitysten arvioidaan kasvavan erittäin hyvän palkkasummakehityksen myötä sekä sen vuoksi, että veronpalautusten määrä kansalaisille on pienentynyt vuoden takaisesta. Yhteisöveroissa näkyy kuluva vuoden erinomainen ennakoiden kertymä. **Valtionosuustulojen** ennustetaan toteutuvan 3,2 M€ talousarviota paremmin. Kesken vuotta tapahtunut muutos johtuu matkakuluvähennyksen korotuksen aiheuttaman verotulojen menetyksen kompensatiosta kunnille.

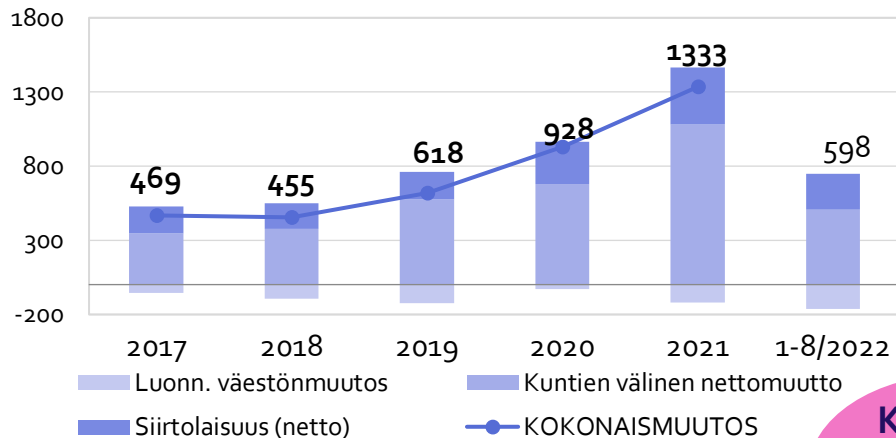
Kaupungin lainamäärä jäi vuoden 2021 lopussa arvioitua pienemmäksi ja tulorahoitus on ollut poikkeuksellisen hyvä, mikä näkyy kassatilanteessa ja vaikuttaa myönteisesti myös kuluva vuoden lainanottoon. Kaupungin lainamäärän ennustetaan olevan noin 453 M€ vuoden lopussa, mikä on noin 58,2 M€ budjetoitua pienempi. Myös korkokulut jäävät alle budjetoidun.

Väestönkasvu tammi-elokuulta 2022 on 598 henkeä, josta kuntien välistä muuttovoittoa on noin 500 henkeä.

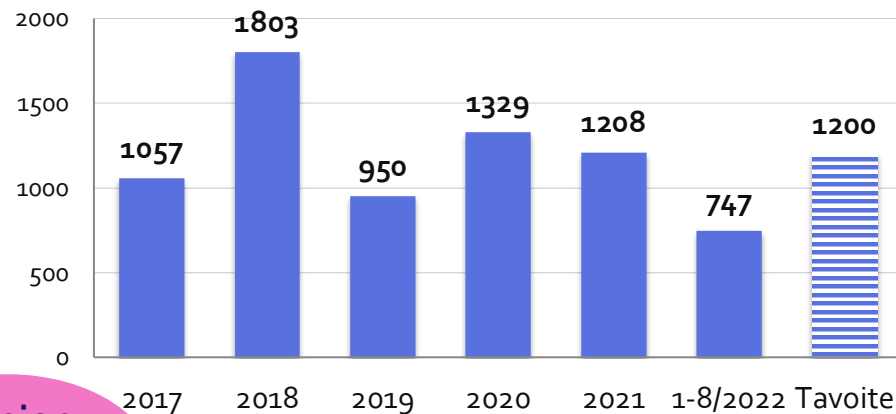
Työttömyys on vuoden takaiseen verrattuna 1,4 %-yksikköä alemmalla tasolla. Vertailukaupunkien joukossa Kuopio sijoittuu erittäin hyvin.

Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus muodostuu yhä suuremmaksi pullonkaulaksi monilla aloilla.

Kuopion väestökehitys 2017–2021, 01–08/2021

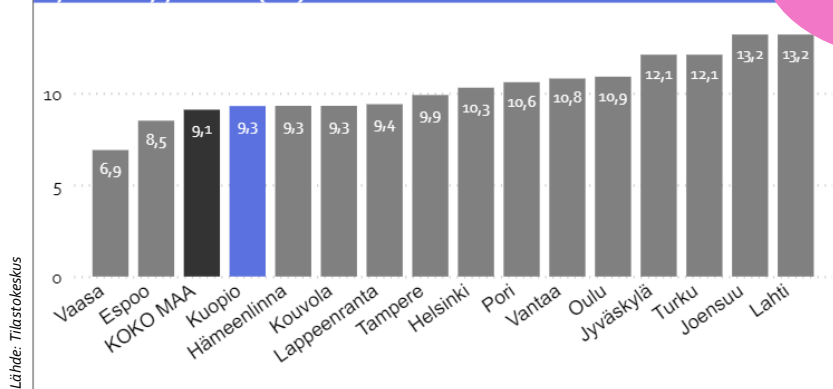

Asuntorakentaminen 2017–2021, 1–8/2022

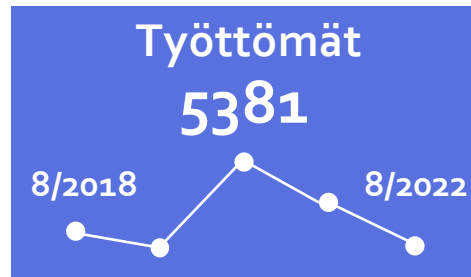
Kuopion väkiluku
122 141
 8/2022

Työttömyysaste (%) 31.8.2022

Lähde: Tilastokeskus

Työttömyysprosentti ja pitkäaikaistyöttömyys elokuun lopussa vuosina 2019–2022

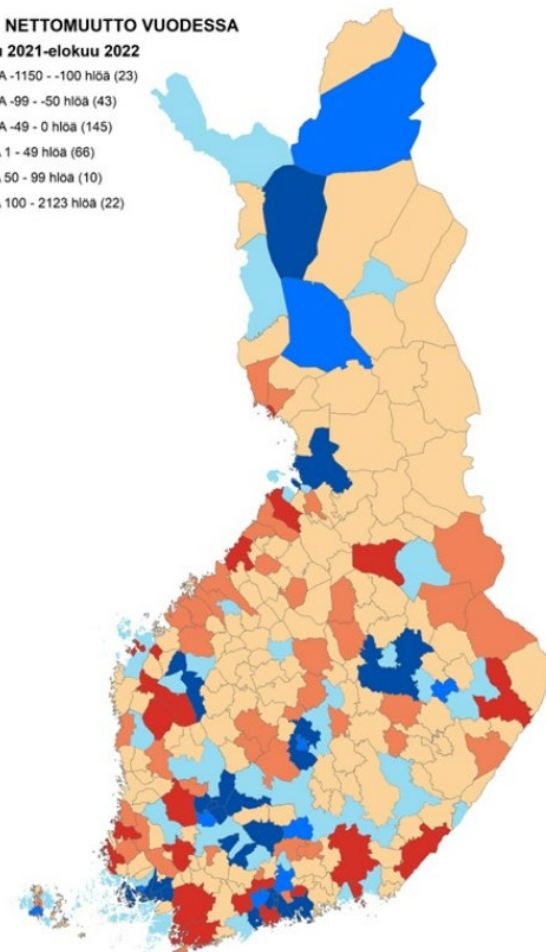
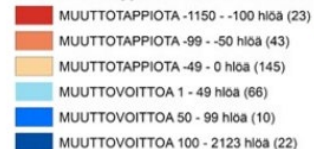
Muuttovetovoima

Kuntien välinen nettomuutto
syyskuu 2021 – elokuu 2022

1. Tampere	2123	11. Kaarina	364
2. Espoo	1463	12. Naantali	268
3. Kuopio	774	13. Lempäälä	259
4. Jyväskylä	689	14. Pirkkala	230
5. Turku	621	15. Seinäjoki	226
6. Oulu	563	16. Hämeenlinna	198
7. Tuusula	522	17. Porvoo	156
8. Järvenpää	487	18. Lieto	135
9. Nokia	477	19. Paimio	126
10. Kangasala	393	20. Kerava	121

KUNTIEN VÄLINEN NETTOMUUTTO VUODESSA

Tilannekuva syyskuu 2021-elokuu 2022

Kaupungin toiminnan historiallinen muutos

- Hyvinvointialueelle siirtyvät kaupungin sosiaali- ja terveystalvet, pelastustoimi ja oppilashuollon palveluja
- Maatalouslomituspalvelun hoitaa jatkossa lisalmen kaupunki
- Kunnallisveroprosenttien leikkaus tehdään kaikille kunnille, Kuopio 20,75 % -> 8,11 %
- Kaupungin roolissa korostuu kasvatus, sivistys ja elinvoima

Talouden näkymissä epävarmuutta

- Maailmantalouden näkymiä synkentävät Venäjän hyökkäyssota, Euroopan energiakriisi, nopeasti kiihtynyt inflaatio ja korkotason nousu
- Hyvinvointialueiden toiminnan aloitus lisää painetta koko julkisen talouden tasapainolle
- Kuntien taloudessa poikkeusvuosi 2023, ennusteet lupaavat jopa erinomaista vuotta, koska kertaluontoisia verotilityksiä saadaan vielä osin vanhojen veroprosenttien mukaisesti
- Kaupungin toiminnan painopisteet ja investointikyvykkyys välttämätöntä arvioida uuden kokonaisuuden näkökulmasta

Kaupungin taseasema lähivuosina

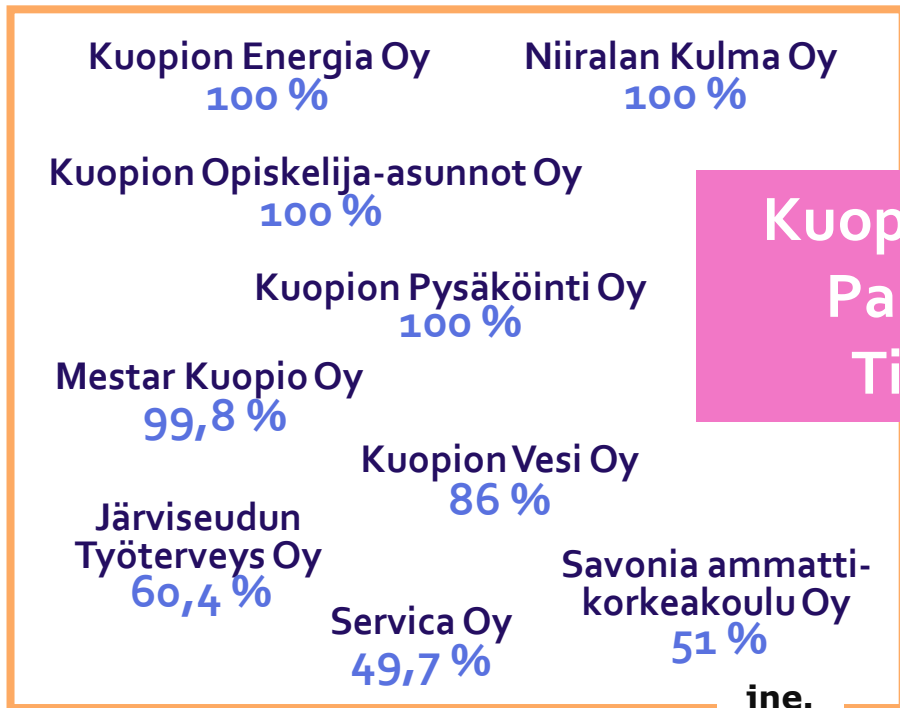
- Taseeseen kertyneen ylijäämän taso pidettävä riittävänä
- Talouden lähtökohdat kohtuulliset ja tilanne on vielä omassa käsissämme
- Omistuksien strategisuus, kyky tuottaa palveluja tai tuottoja arvioitava
- Konsernin omistussuhteiden muutokset mahdollisia – kaupunki käyttää vähemmän hyvinvointialueen kanssa yhdessä omistettujen yhtiöiden palveluja
- Hyvinvointialueelle vuokrattujen sosiaali- ja terveyspalvelujen ja pelastustoimen kiinteistöjen tulevaisuus ratkaistava lähivuosina

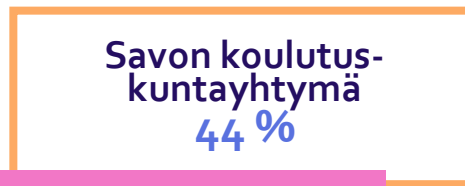
Kuopion kaupunkikonserni 2023

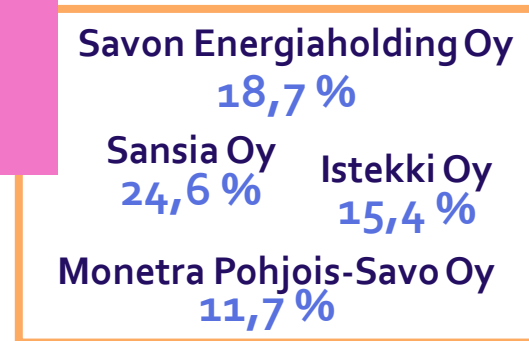
TYTÄRYHTEISÖT

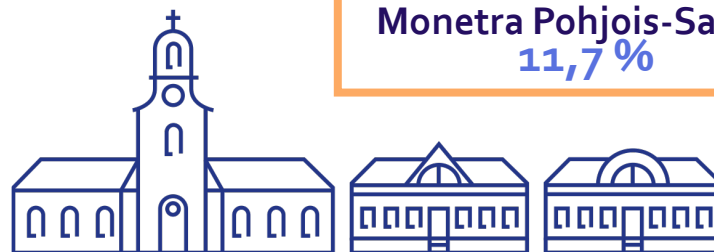
KUNTAYHTYMÄT

KESKEISET MUUT OSAKUUDET

Kuopion kaupunki
Palvelualueet
Tilapalvelut

Kuopio 2030

Hyvän elämän pääkaupunki

Terveyttä, elinvoimaa ja arjen rikkautta

HYVINVOIVA JA YHTEISÖLLINEN

Turvallinen kaikille – paras paikka kasvaa ja oppia

Kumppanuus

ELINVOIMAINEN JA KASVAVA

Houkutteleva osajille ja yrityksille

Kansainvälisyys

ILMASTO- JA RESURSSIVIISAS

Kestävästi kasvava – ympäristöstään ylpeä

Digitalisaatio

UUDISTUVA JA YHDESSÄ TEKEVÄ

Haluttu hyvinvoiva työyhteisö

Turvallisuudesta ja huolto-
varmuudesta huolehditaan
viranomaisyhteistyönä.

Mieliteko-ohjelma jatkaa
työtään pohjoissavolaisten
mielenterveyden ja
päihteettömyyden hyväksi.

Seurojen ja yhdistysten
avustus- ja maksupolitiikkaa
kehitetään.

Lähiöohjelman pilotti ja
pitäjäraatien toiminta lisäävät
asukkaiden osallistumis- ja
vaikuttamismahdollisuuksia.

Puijon alueen matkailu-, ulkoilu- ja
liikuntapaikkojen kehittäminen
jatkuu, esim. tekonurmikenttä
valmistuu ja pesäpallostadionin
tekonurmi uusitaan.

Asukkaita aktivoidaan
käyttämään monipuolisia
liikunta- ja kulttuuripalveluita.

Hyvinvoiva ja yhteisöllinen

– turvallinen kaikille, paras paikka kasvaa ja oppia

Lasten ja nuorten Kuopio

Uusia kouluja & päiväkoteja:

- Alavan päiväkotia avautuu tammikuussa 2023
- Riistaveden koulukeskus valmistuu syksyllä 2023
- Sinikellon päiväkodin rakentaminen alkaa
- Hatsalan, Pirtin ja Hiltulanlahden kouluhankkeet etenevät

Unicefin lapsiystävällinen kunta
-toimintamallin jalkautus ja
lapsivaikutusten arviointi kaupungin
päätöksenteossa.

Lakimuutoksen tuomia uudistuksia:

- Varhaiskasvatusmaksujen aleneminen
- Varhaiskasvatuksen maksuttomuuden laajeneminen
- Lapsen oikeus tarvitsemaansa tukeen

Kasvatus- ja koulutuspoliittisen
ohjelman toimeenpano.

Kriisien vaikutus opetustoimeen:
suomi toisena kielenä ja valmistavan
opetuksen tarve lisääntyy.

Yhteisöllisyys on
päiväkotien ja
koulujen perusta ja
kasvatustehtävä.

Kumppanuudet ja yhteiset toimenpiteet vahvistavat kaupunkiseudun kehittämistä ja uusia innovaatioita (MAL- ja Innovaatioekosysteemisopimukset).

Yritystonttitarjonnan painopisteet Savilahdessa, Haapaniemellä, Pienessä Neulamäessä.

Asuntorakentamisen painopistealueet: Hiltulanlahti, Savilahti ja Itkonniemi.

Yliopisto- ja koulutuskaupunkina Kuopio vauhdittaa elinkeinoelämää yhteistyössä oppilaitosten ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Tekniikan koulutuksen vahvistuminen, DI-koulutus ja kaupungin lahjoitusprofessuuri.

Edistetään kotimaisen ja kansainvälisen työvoiman saatavuutta ja alueellista vetovoimaisuutta.

Elinvoimainen ja kasvava

– houkutteleva osaajille ja yrityksille

Käsite "rajattomat mahdollisuudet" saa uuden sisällön Savilahdessa.

Suunnittelun painopiste kääntyy Marikonrannan alueelle, jonne on suunnitteilla monipuolista asuinrakentamista sekä vapaa-ajanviettomahdollisuuksia.

Savilahti

– täällä asuu tulevaisuus

Ainutlaatuinen kolmen koulutusasteen kampusalue (Itä-Suomen yliopisto, Savonia-ammattikorkeakoulu, Savon ammattiopisto).

Osaamiskeskittymän toimijoiden kehittämisrooli ja yhteistyö vahvistuu.

Älykaupunkiratkaisujen ja kestävä ympäristön toteuttaminen etenee.

Yksityisiä ja julkisia hankkeita käynnissä ja valmistumassa: mm. Savilahden liikunta- ja tapahtumakeskus Luola, FinVector, pysäköintilaitos sekä KYSin psykiatriatalo.

Vanhan Varikon asuntorakentaminen alkaa. Uusia koteja n. 2000 ihmiselle.

Opiskelijat
+ 9000

2030: 18 000
2022: 17 500
2015: 9 000

Työpaikat
+ 5000–7000

2030: 15 000–17 000
2022: 13 500
2015: 10 000

Asukkaat
+ 7000–8000

2030: 7000–8000
2022: 900
2015: 30

Kuopion tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä.

Energiansäästötoimet kulutuksen vähentämiseksi: kaupunki, tytäryhteisöt, kuntalaiset.

Luonnon monimuotoisuusohjelma päivitetään ja vieraslajien torjunnasta huolehditaan.

Paikallisliikenne tähtää kohti 100 % puhtaita käyttövoimia (nykyisin 80 %).

Kehitetään hankintojen ympäristökriteerien käyttöä ja seuranta.

Joukkoliikenneohjelma päivitetään ja lipputuotteiden monikäyttöisyyttä parannetaan.

Uusiomateriaaleja käytetään kaikissa soveltuvissa infrastruktuurin rakentamiskohteissa ja puurakentamista edistetään.

Ilmasto- ja resurssiviisas
– kestävästi kasvava, ympäristöstään ylpeä

Tarkoituksenmukainen
ja kestävä taloutta
tukeva palveluverkosto.

Asiakaslähtöisen
digitalisaation
hyödyntäminen.

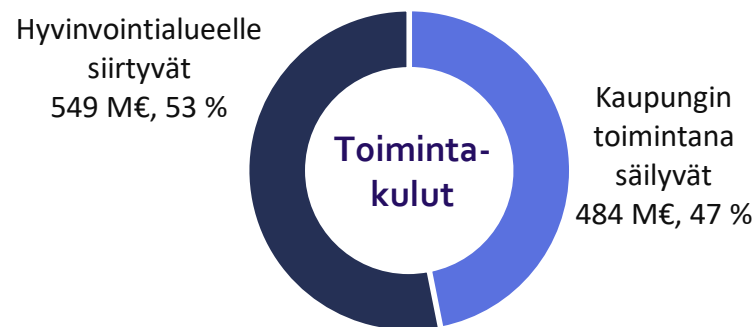
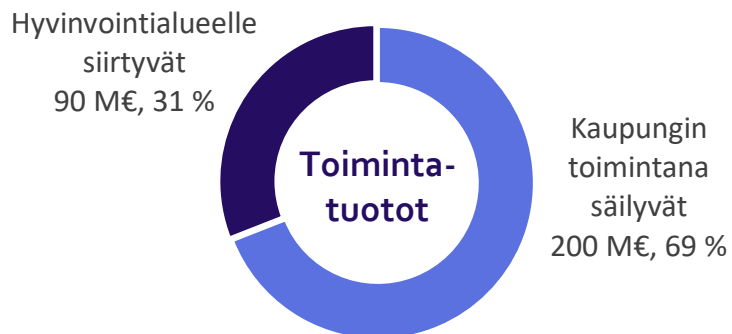
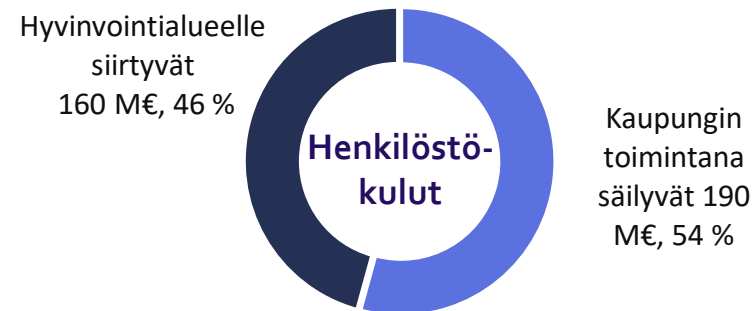
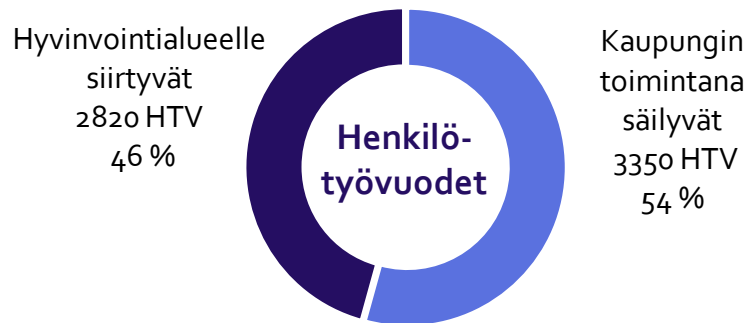
Toimiva kumppanuus
hyvinvointialueen
kanssa.

Työnantajamielikuvan
vahvistaminen.

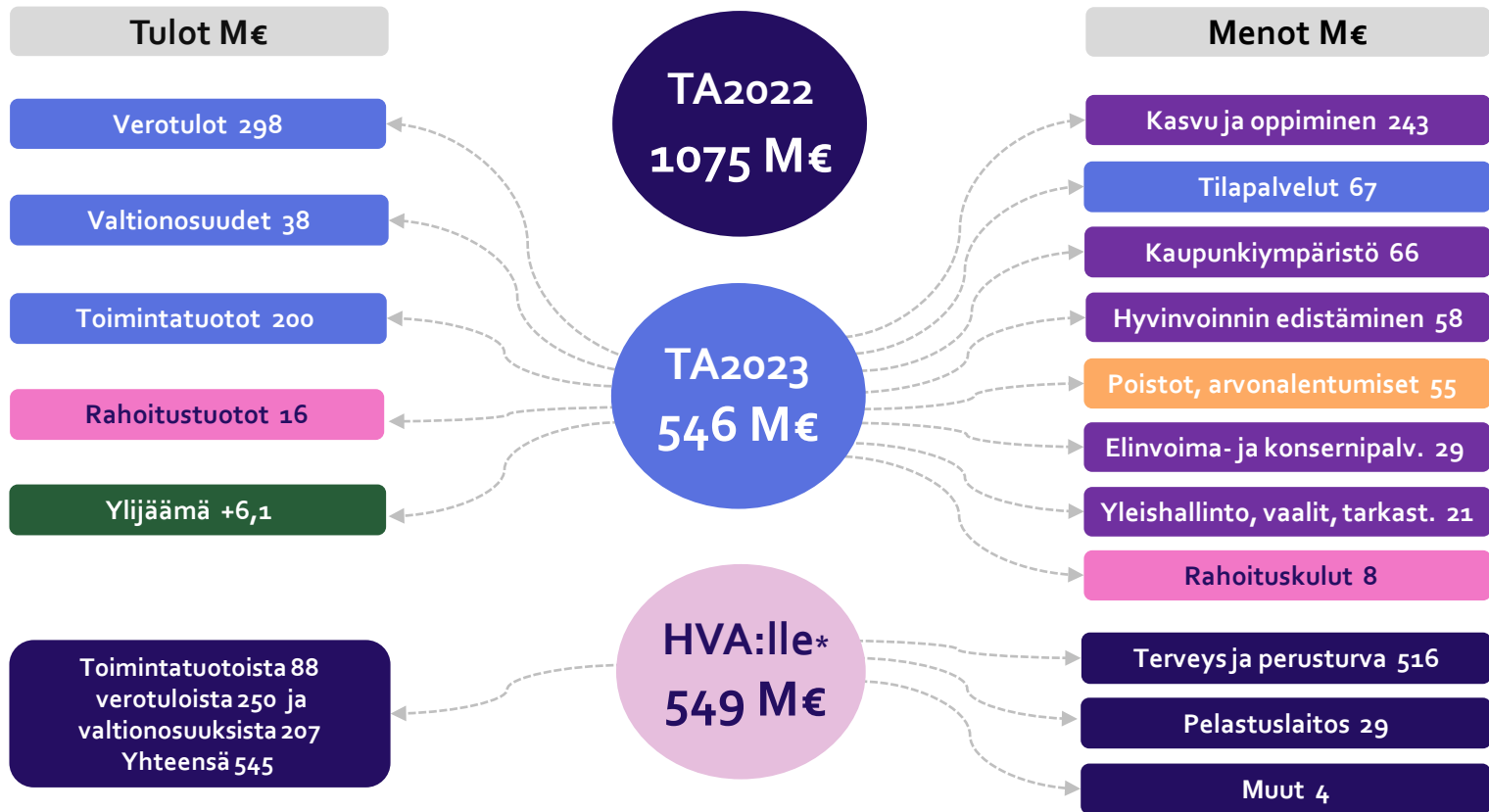
Henkilöstön saatavuuden
ja osaamisen
varmistaminen.

Uudistuva ja yhdessä tekevä
– haluttu, hyvinvoiva työyhteisö

Hyvinvointialuesiirtymän vaikutus HTV ja eurot

Tulot ja menot TA2022 > TA2023

* Luvut talousarvion 2022 tasossa

Avainluvut 2023

Palvelut
484 M€

Verotulot
298 M€

Vuosikate
61 M€

Toiminta-
katteen
muutos
+7,4 %

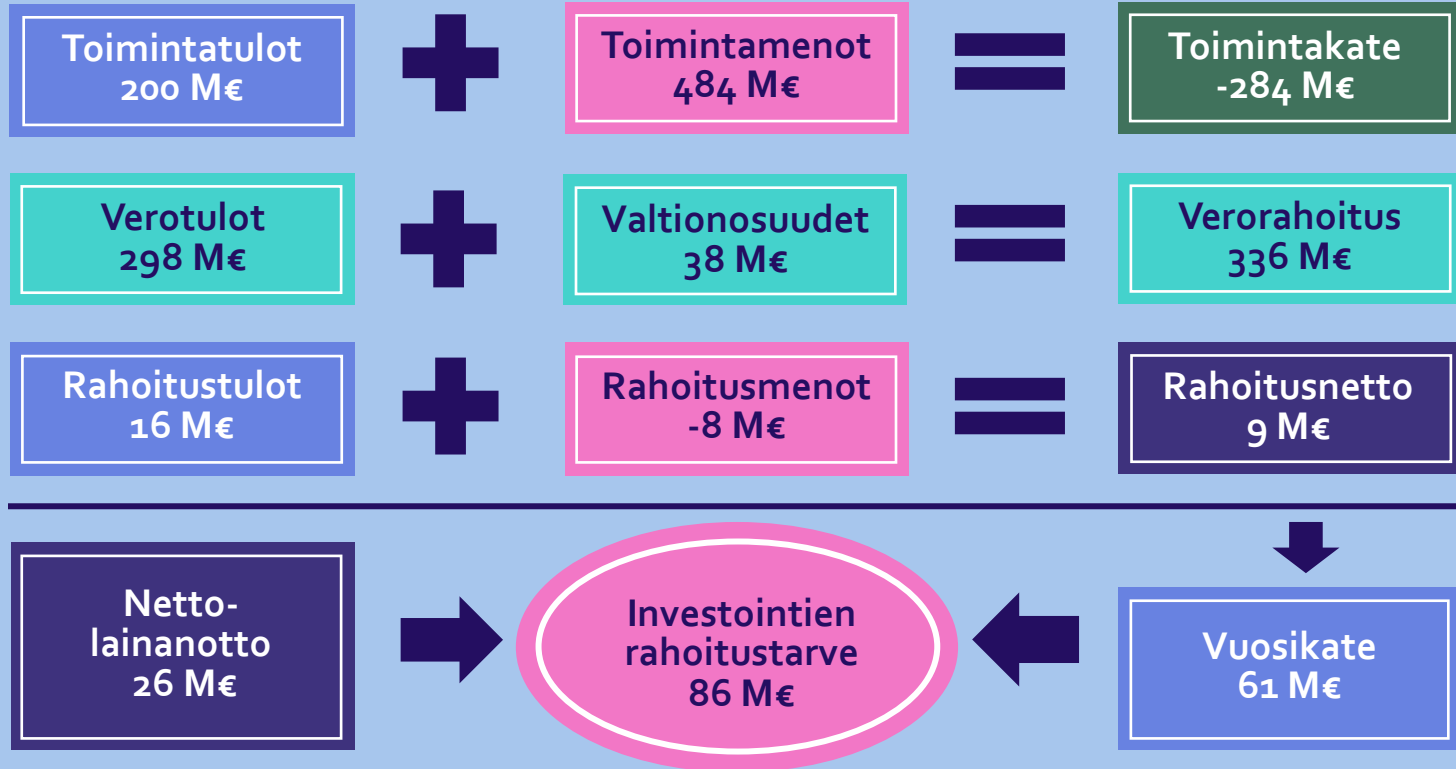
Ylijäämä
6,1 M€

Lainat
€/asukas
3878 €

Investoinnit
86 M€

Kuopio 2023

Perusopetus

122,8 M€

Kasvu +665 €/oppilas

Varhaiskasvatus-
palvelut

93 M€

*Kasvu +953 €
/varhaiskasvatuksen
piirissä oleva lapsi*

Joukko-
liikenne
22,4 M€

Lukio-
koulutus
22,7 M€

*Kasvu +981 €
/opiskelija*

Liikunta-
paikat
19,1 M€

Teatteri ja
musiikki-
keskus
12,7 M€

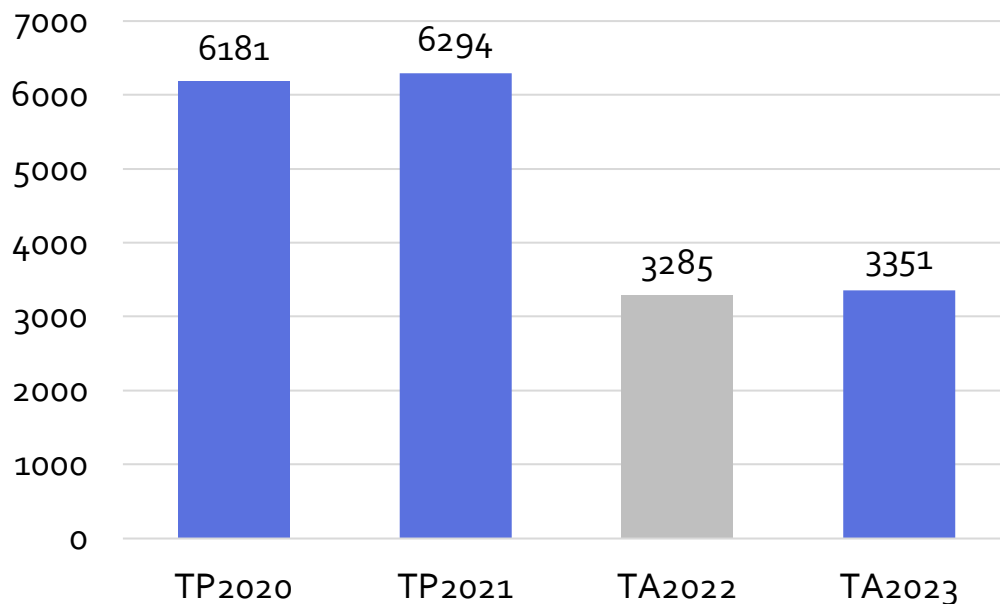
Rakentamisen
ja kunnossa-
pidon palvelut
21,3 M€

Työllisyyden
hoito
18,9 M€

Kirjasto-
palvelut
7,3 M€

Palveluja kuopiolaisille 2023

Henkilötyövuodet

Vuoden 2022 on muokattu vertailukelpoiseksi vähentämällä hyvinvointialueelle siirtyvät henkilötyövuodet. Luvut eivät sisällä työllistämistä.

Hyvinvointialueelle siirtyy noin

-2820 htv

palkkakustannukset vähenevät noin

-141 milj. €

**Henkilötyövuosien muutos ilman
hyvinvointialueelle siirtyviä**

+66 htv

Painopistealueet:

Työhyvinvoinnin parantaminen

Jatkuva oppiminen

Työturvallisuudesta huolehtiminen

Ennakoiva henkilöstösuunnittelu

Toimintakate *Palvelualueet ja taseyksiköt*

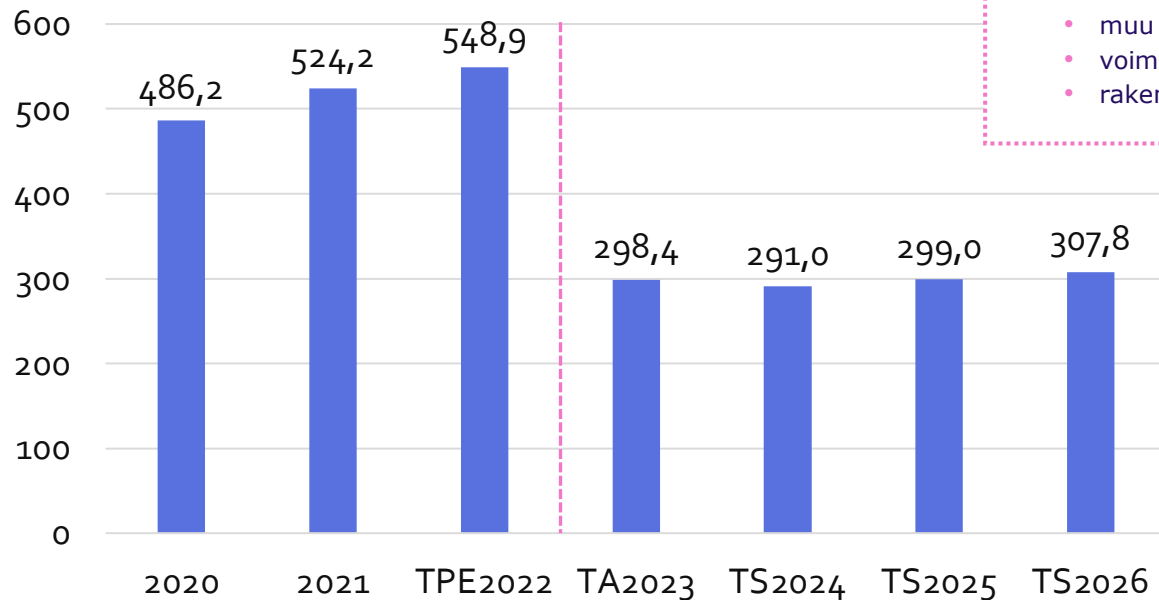
	Tilin- päättös	Talous- arvio	Ennuste syyskuu	TA HVA siirtyvät eliminoitu	Kehys	LTK esitys	Palkka- ratkaisu	LTK esitys ja palkka- ratkaisu	KJ esitys
	2021 M€	2022 M€	2022 M€	2022 M€	2023 M€	2023 M€	2023 M€	2023 M€	2023 M€
Elinvoima- ja konsernipalvelut	-25,0	-26,2	-26,5	-25,0	-26,6	-26,6	-0,4	-27,0	-27,0
Kaupunkiympäristön palvelualue	1,7	-2,5	-2,5	-2,5	0,0	0,0	-0,5	-0,5	-0,5
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	-42,8	-43,3	-43,9	-43,3	-43,8	-46,5	-0,7	-47,2	-46,0
Kasvun ja oppimisen palvelualue	-210,9	-218,3	-220,3	-215,5	-223,7	-228,2	-4,3	-232,4	-229,5
Vaalit	-0,6	-0,3	-0,3	-0,3	-0,4	-0,2		-0,2	-0,2
Tarkastustoimi	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3		-0,3	-0,3
Yleishallinto	-16,6	-25,6	-25,8	-13,6	-21,4	-23,8	5,8	-18,0	-18,0
- josta palkkaratkaisu					-5,2	-7,6		-1,8	-1,8
Perusturvan palvelualue	-172,5	-192,8	-198,1						
Terveystuon palvelualue	-275,6	-275,2	-281,6						
- josta erikoissairaanhoido	-190,1	-185,3	-190,5						
- josta terveydenhuolto oma toiminta	-85,5	-89,9	-91,1						
TOIMINTAKATE YDINKAUPUNKI	-742,4	-784,4	-799,1	-300,5	-316,2	-325,5	0,0	-325,5	-321,4
Tilapalvelut	35,2	36,2	36,4	36,2	37,5	37,5		37,5	37,5
Pelastuslaitos ja isäntäkuntapalvelut	1,4	1,6	1,4						
TOIMINTAKATE KOKO KAUPUNKI	-705,9	-746,7	-761,3	-264,3	-278,7	-288,0	0,0	-288,0	-283,9
Vertailukelpoinen toimintakatteen muutos % edelliseen vuoteen		3,4 %		7,8 %					7,4 %

Tuloslaskelma

	2019	2020	2021	TPE2022	TA 2023	TS 2024	TS2025	TS2026
Toimintakate	-660,0	-689,6	-705,9	-761,3	-283,9	-285,9	-287,6	-291,8
Verotulot	464,0	486,2	524,2	548,9	298,4	291,0	299,0	307,8
Valtionosuudet	203,3	248,5	230,8	244,7	37,9	37,6	41,9	43,5
Rahoitustuotot ja -kulut	9,2	12,1	12,0	12,9	8,6	6,4	8,6	8,5
Vuosikate	16,5	57,2	61,1	45,1	61,0	49,1	61,8	67,9
Poistot ja arvonalentumiset	-54,7	-47,8	-48,8	-51,7	-54,9	-57,8	-60,6	-63,3
Satunnaiset erät	92,9	9,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tilikauden tulos	54,7	18,6	12,3	-6,6	6,1	-8,7	1,2	4,6
Tilinpäätöserät	0,2	0,6	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
Tilikauden yli-/alijäämä	54,9	19,2	12,4	-6,4	6,1	-8,7	1,2	4,6

Verotulot M€

Kunnallisveroprosentit muuttuvat kaikilla kunnilla.

Kuopion veroprosentit 2023:

Kunnallisveroprosentti 8,11 %

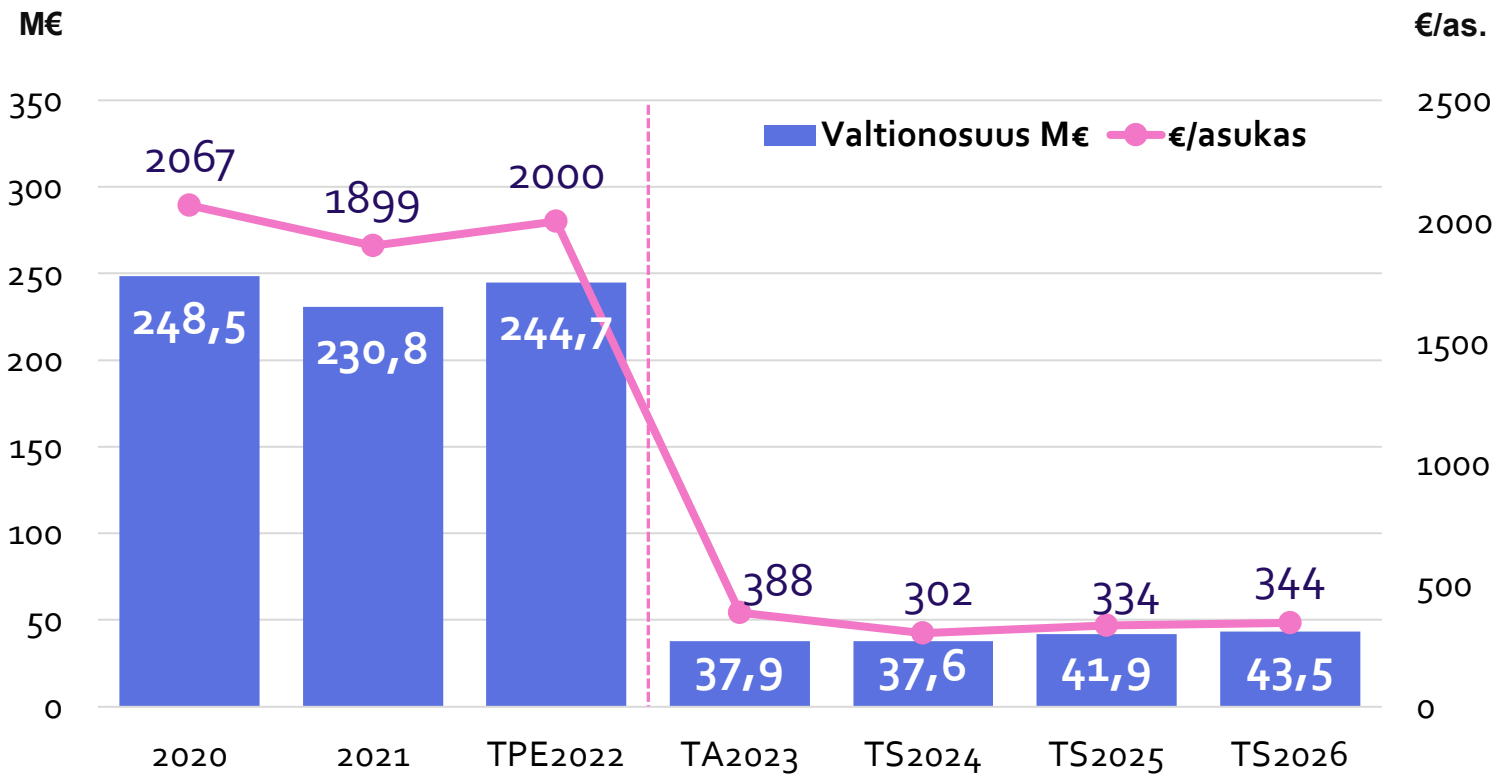
Kiinteistöveroprosentit

- yleinen kiinteistövero 1,30 %
- vakituiseen asumiseen käytettävä rakennus 0,62 %
- muu kuin vakituinen asuinrakennus 1,35 %
- voimalaitosrakennus 2,50 %
- rakentamaton rakennuspaikka 3,00 %

Hyvinvointialueiden toiminnan käynnistymisen yhteydessä vuonna 2023 kunnallisveroprosenttia alennetaan kaikilta kunnilta samansuuruisella, 12,64 prosenttiyksikön leikkauksella. Myös yhteisöveron tuottoa siirretään noin kolmasosa kunnilta hyvinvointialueille.

Vuoden 2023 verotuloihin sisältyy vielä 2022 veroprosenttien perusteella määräytyviä kertaluontoisia tilityksiä mm. palkansaajien joulukuun ennakonpidätyksistä.

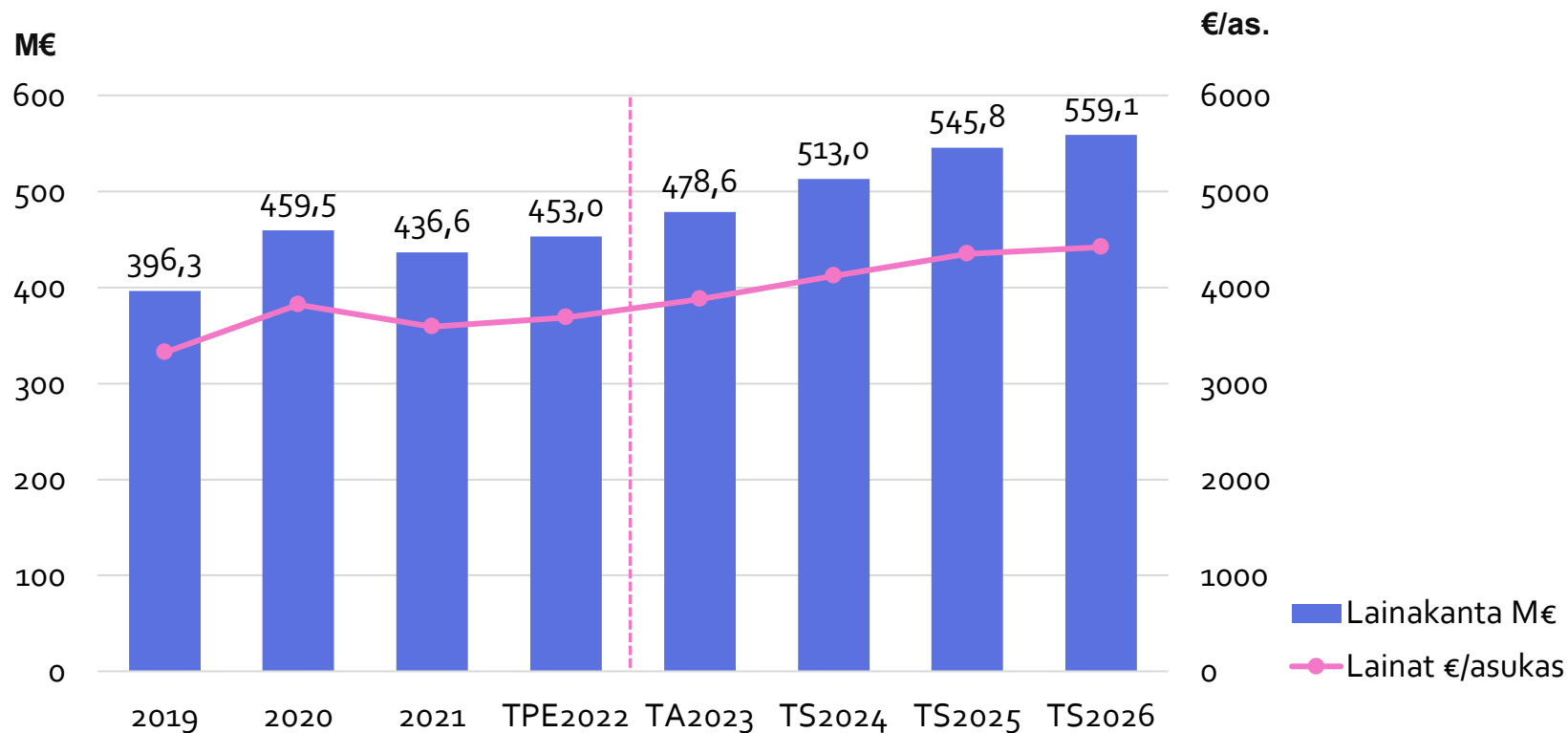
Valtionosuudet M€ ja €/asukas

Vuodesta 2023 eteenpäin kuntien saamat valtionosuudet muuttuvat ratkaisevasti. Valtionosuuksien laskentatekijäksi jäävät käytännössä vain nuorempien ikäluokkien laskennalliset menot ja suurin osa valtionosuusrahoituksesta siirtyy hyvinvointialueille.

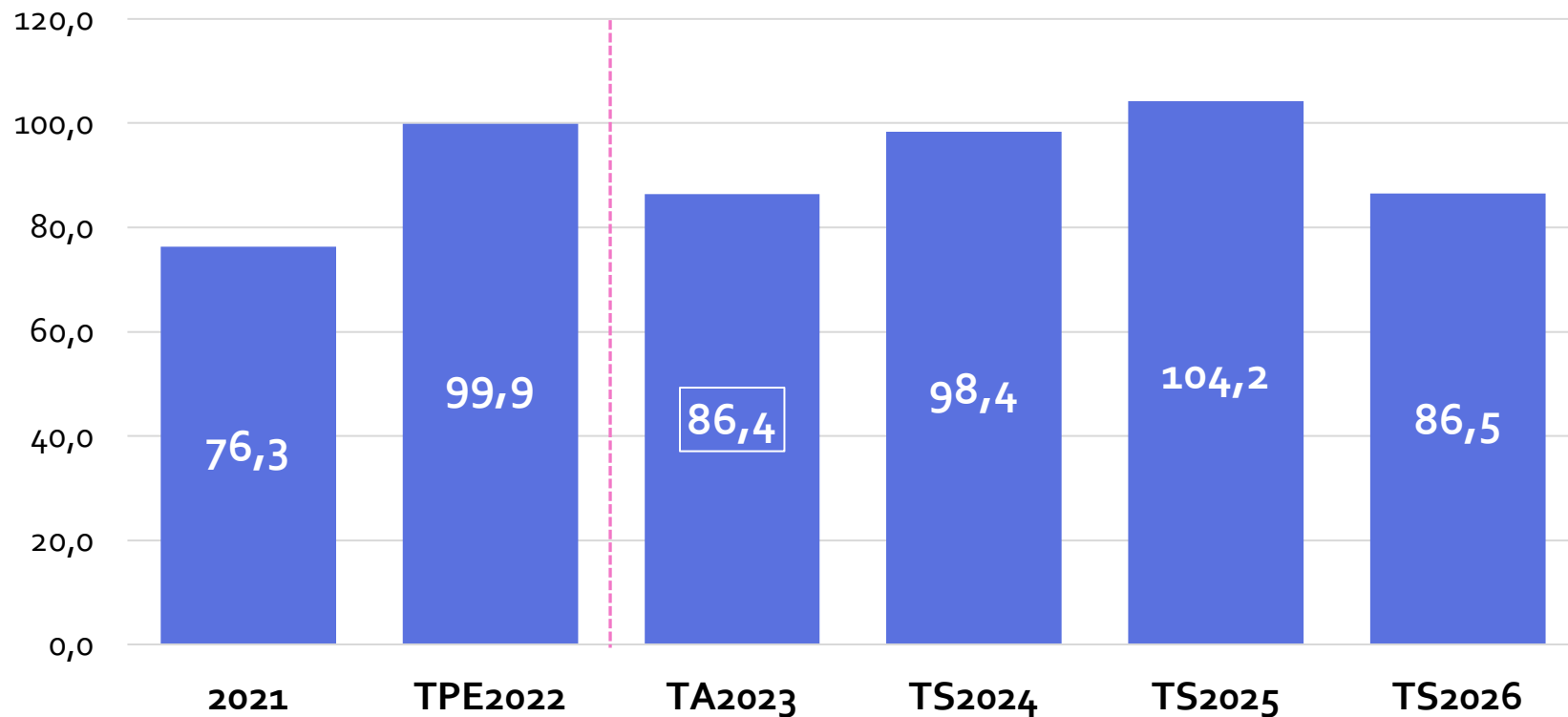
*) 8/2022 kuukausiseurannan mukainen ennuste

Lainakanta M€ ja lainat €/asukas

Ennuste 2022 on 8/2022 kuukausiseurannan mukainen.

Investoinnit, netto M€

Investointeja 2023

(koko hanke)

- Savilahden liikunta- ja tapahtumakeskus **18 M€** (45,4 M€)
- Rakennusten kunnossapito, kuten sisäilmakorjaukset **7 M€**
- Sinikellon päiväkoti Puijonlaaksossa **5,5 M€** (9,8 M€)
- Savilahden alueen infra n. **4,3 M€**
(edelleen taloussuunnitelmakaudella yli 20 M€), suurimpana Vanhan Varikon alueen toteutuksen käynnistyminen
- Mölymäen 1. vaihe **2,8 M€** (5,8 M€)
- Puijon alue **2,1 M€**

Ajankohtaisia haasteita

Kumppanuus	↔	Kaupunkipolitiikka
Työvoiman saatavuus	↔	TE-palvelu uudistus
Kuntatalous	↔	Julkinen talous (HVA)
Saavutettavuus	↔	Elinvoima
Ilmastonmuutoksen torjunta	↔	Energiatehokkuus
Huoltovarmuus	↔	Kriisivalmius

KUOPIO

Kaupunginjohtajan talousarvioesitys 2023
ja siihen liittyvät materiaalit:

[kuopio.fi](https://www.kuopio.fi)

*Kaupunginhallitus antaa talousarvioesityksensä 31.10.
Kaupunginvaltuusto käsittelee talousarviota 14.11.
ja antaa päätöksensä 28.11.*

